

Het Groene Hart

Volgens de overlevering zou de Nederlandse luchtvaartpionier Albert Plesman het Groene Hart hebben 'ontdekt'. Tijdens zijn vluchten over dit gebied zag hij een 'ring van steden' rondom een open groene ruimte. Hieraan dankt de Randstad zijn benaming. Het open gebied tussen de steden werd later bekend als het Groene Hart.

Wanneer je voor het eerst een landkaart ziet van de streek, wordt onmiddellijk je nieuwsgierigheid gewekt. Een landschap van langgerekte smalle kavels, gevangen in een web van sloten. Wie heeft dat gemaakt? En waarom? Ga je vervolgens het gebied bezoeken, bijvoorbeeld om een wandeltocht te maken, dan komt daar nog verbazing bij. Niet alleen zie je die vreemd gevormde kavels nu echt liggen tussen de sloten. Je ziet nu ook de ringvaarten, kanalen en de, al dan niet gekanaliseerde rivieren, die stuk voor stuk boven het omringende land uit tronen en tussen twee dijken gedwongen worden.

Wie heeft dat gemaakt? En waarom?

Vanaf de 11e eeuw werd, op initiatief van de graven van Holland en de bisschoppen van Utrecht, het onnutte Hollandse veengebied ontgonnen. Op basis van een zg. 'cope', een contract, werden kavels uitgegeven van 1250 meter lang en 113 meter breed. Het ontginningswerk bestond voornamelijk uit het graven van sloten en afwateringskanalen, waardoor het overvloedige water weg kon. Om de toevoer van nieuw water tegen te houden werden kades gebouwd.

Als gevolg van de ontwatering ging het veen slinken en werd de bodem lager. Zodoende kwam het grondwater weer aan de oppervlakte en moest er dieper worden ontwaterd. Het gevolg was natuurlijk dat de bodem verder zakte en er nog meer water weggemalen moest worden.....

Daarnaast deed de turfwinning een duit in het zakje. In de omringende steden was een grote vraag naar brandstof. Hout was schaars, maar turf was in het veengebied overvloedig aanwezig. Het werd op zo'n grote schaal gewonnen dat er plassen ontstonden. Vanaf de 17e eeuw beschikte men over technieken om deze plassen droog te leggen. Dat gebeurde o.a. bij Aarlanderveen, waar de bodem nu tot 5 meter onder zeeniveau ligt.

Dezelfde technieken werden ook gebruikt om de bestaande meren te bemalen en er land uit te winnen. De 17.000 ha. grote Haarlemmermeerpolder viel in 1852 droog, nadat de bemaling in 1848 was begonnen. Hier ligt Holland tegenwoordig in zekere zin op de zeebodem.

Het Groene Hartpad in vogelvlucht

Het Groene Hartpad en het bijbehorende gidsje zijn gemaakt door het NIVON. Het startpunt van de route ligt in Delft op het NS-station, dat aan de rand van het oude centrum ligt. Het pad begint dan ook met een mooie stadswandeling. Langs de Tweemolentjesvaart (bestaat er een Hollander naam?) verlaten we de stad en komen in de Delftse Hout. De route passeert Pijnacker en leidt naar de Nelson Mandelabrug in Zoetermeer. Van daar wordt een omtrekkende beweging gemaakt langs de west- en later de noordgrens van Zoetermeer. Na een tocht door het langgerekte Weipoort en vervolgens door uitgestrekt polderlandschap kom je in Alphen aan den Rijn.

Vanaf de kruising van Gouwe en Oude Rijn volg je de laatsgenoemde tot aan de Kerkvaart. Bij Aarlanderveen passeert het pad de molenviergang. Na de Nieuwkoopse Plassen gaat het door het dorp Meije langs de gelijknamige rivier tot aan Woerdense Verlaat en dan langs de Grecht naar het oude vestigstadsje Woerden. Na Woerden gaat de route verder naar en doorheen de oude stadjes Linschoten, Montfoort en IJsselstein.

Vanaf hier gaat de wandeling terug naar het westen door polders, over dijkjes en langs vaarten tot aan Ouderkerk aan den IJssel. Met een pont steek je de Hollandsche IJssel over en al snel sta je in de agglomeratie Rotterdam. Een verrassend mooie wandeling voert je door Hitland en het Schollebos naar Schenkel en verder langs de Kralingsche Plas naar Hillegersberg, Berkel en Rodenrijs en Schiedam Noord. Het gaat verder langs de Vlaardingervaart en zodra je Schipluiden bent gepasseerd, doemt Delft alweer op aan de horizon.

Hoeho Groene Hartpad?

Voor wie, zoals ik dat deed, bij het Groene Hart denkt aan een verstedelijkt gebied met veel industrie en verkeerswegen en waar de natuur volledig ontbreekt, is een wandeling door dit gebied een aangename verrassing. Natuurlijk zijn die steden, die industrie en ook die verkeerswegen er. En veel natuur is er niet. Wel worden er pogingen gedaan om nieuwe natuur aan te leggen. Dikwijls gebeurt dit in combinatie met recreatie. Daarnaast is er echter veel open ruimte en veel, heel veel water. Het groene hart zou met even veel recht het blauwe hart genoemd kunnen worden.

De wandeling gaat over de dijken van rivieren, kanalen en ringvaarten, langs en zelfs doorheen plassen en de vele sloten zijn bijna steeds binnen het blikveld. Bij Alphen aan den Rijn zien we zelfs een kruising van een kanaal en een rivier; de Gouwe en de Oude Rijn. En ook de geschiedenis is steeds zichtbaar in de vorm van oude en nieuwere steden en wijken én de vele molens en kerkwegels. Ook het landschap zelf vertelt, zoals we hierboven zagen, met zijn langerekte kavels, sloten en kades een historisch verhaal.

Voor de wandelaar die de Kempense bossen en velden, de Limburgse heuvels en de Ardennen heeft verkend, is het Groene Hartpad een absolute aanrader.

voorjaar 2007